

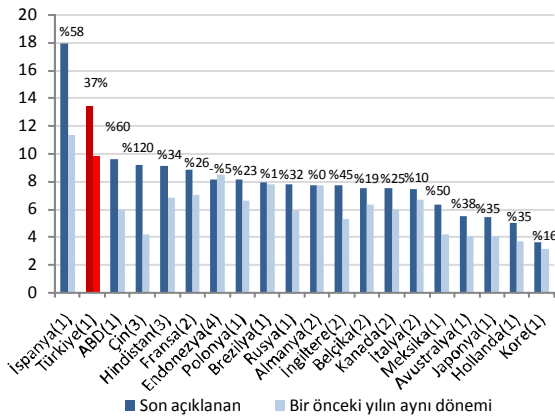
Politika Notu 09-22 Aralık 2009

Küresel Krizde Son Durum: Karşılaştırmalı İşsizlik Oranları

Sumru Öz†

TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması 2009 Eylül dönemi sonuçlarına dayanarak Türkiye’de işsizlik oranı geçtiğimiz hafta %13,4 olarak açıklandı. Böylece, küresel krizin hüküm sürdüğü son bir yıla ait işsizlik verilerinin tamamlanmasıyla birlikte Türkiye’de hanehalklarının küresel krizden ne derece etkilendiğini farklı ülkelerle karşılaştırma imkanı doğdu.

Şekil 1. En Büyük 20 Ekonomide Çeyrekler İtibarıyla Son Açıklanan ve Önceki Yılın İşsizlik Oranı ile Artış Hızı (%)

Kaynak: OECD ve The Economist veritabanı (1) 2009-3.Çeyrek (2) 2009-2.Çeyrek (3) 2008 (4) 2009-1.Çeyrek

† Dr., Koç Üniversitesi ve EAF, soz@ku.edu.tr

En büyük yirmi ekonominin çeyrekler itibarıyla son açıklanan ve bir önceki yılın aynı dönemindeki işsizlik oranı Şekil 1’de veriliyor. Buna göre Türkiye’nin, İspanya’nın ardından en yüksek işsizlik oranına sahip ülke olduğunu, üçüncü sırada ise %9,6 ile ABD’nin geldiğini görüyoruz. En büyük yirmi ekonomi arasında küresel kriz sürecinde en hızlı büyüyen iki ülke olmakla beraber, Çin ve Hindistan aynı grup içinde ve aynı dönemde işsizlik oranı en yüksek beş ülkeden ikisi haline gelmiş bulunuyor.

En büyük 20 ekonomi arasında küresel kriz sürecinde en hızlı büyüyen ülke olan Çin, beklenmedik bir şekilde işsizlik oranı da en hızlı artan ülke oldu.

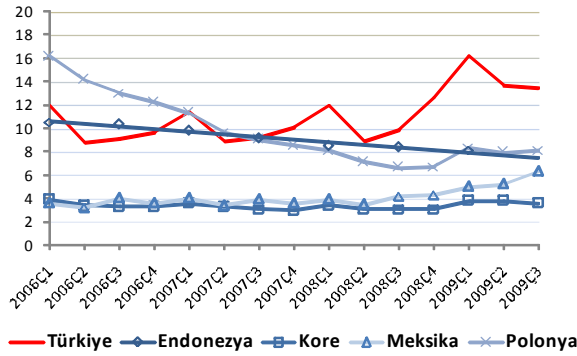
Küresel kriz sürecinde işsizlik oranının artış hızını da veren Şekil 1, %120 ile en yüksek işsizlik artışının Çin’de yaşandığını ortaya koyuyor. Son bir yılda işsizlik oranı ABD, İspanya ve Meksika’da da %50’nin üzerinde artarken, Türkiye’deki artış hızı %37 ile Şekil 1’de yer alan yirmi ülke ortalaması olan %33’ten daha yüksek bulunuyor.

Şekil 1’de Almanya ve Brezilya’da istihdamın küresel krizden etkilenmediği, Endonezya’da ise işsizliğin 2009’un birinci çeyreği itibarıyla azaldığı da görülüyor. İşsizlik oranlarının altı ayda bir açıklandığı Endonezya’da henüz 2009 ikinci dönem verileri açıklanmamış olmakla beraber, Politika Notu 09-21’de belirttiğimiz gibi küresel krize rağmen ekonomisi büyüyen bu ülkenin işsizlik oranındaki azalma eğilimini sürdürüyor olması şaşırtıcı olmayacaktır.

“Küresel Krizde Son Durum: Karşılaştırmalı Ekonomik Büyüme” adlı Politika Notu 09-21’de

yaptığımız gibi Türkiye’yi, bu yirmi ülke arasında ekonomik büyüklük ve sanayileşme düzeyi açısından kendisine en yakın özelliklere sahip olanlarla (Polonya, Endonezya, Kore ve Meksika) işsizlik oranlarının kriz sürecindeki seyri açısından karşılaştırabiliriz. Böylece Türkiye’de hanehalklarının küresel krizden görece olarak hangi boyutta etkilendiğini ortaya çıkarmak mümkün olur.

Şekil 2. 2006-2009 Döneminde Seçilmiş Ülkelerde İşsizlik Oranı (%)

Kaynak: OECD veritabanı

Şekil 2, bu beş ülkenin 2006 başından itibaren işsizlik oranını çeyrekler itibarıyla veriyor. Buna göre, incelenen beş ülke içinde işsizlik oranı hem en düşük seyreden, hem de küresel krizden en az etkilenen ülke Kore. Meksika, kriz öncesi işsizlik oranı %4 gibi düşük seviyelerde seyreden bir ülke olmakla beraber kriz sürecinde %50 dolayında bir artış yaşamış.

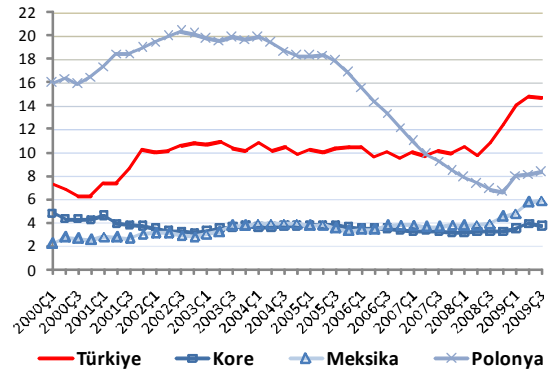
Son dört yılda Endonezya’nın işsizlik oranı küresel kriz sürecinden etkilenmeyen bir düşme eğilimi sergilerken, Polonya’nın işsizlik oranında küresel krizin başladığı 2008’in son çeyreğine kadar süren düzenli ve hızlı düşüş oldukça etkileyici[‡]. 2006 başında %16 ile işsizliğin çok yüksek olduğu bir

[‡] Polonya’nın küresel kriz öncesinde işsizlik oranını nasıl bu denli hızlı düşürmeyi başardığı daha detaylı bir şekilde incelenmeyi hak ediyor.

ülke olan Polonya, bu oranı 2,5 yılda on puan düşürmeyi başarmış.

Şekil 2, incelenen beş ülke içinde işsizlik açısından en sorunlu ülkenin Türkiye olduğunu gösteriyor. Türkiye’de işsizlik oranı 2007’nin ikinci yarısından itibaren bu ülkelerinkine kıyasla en yüksek oran olmakla kalmıyor, küresel krizden de çok etkileniyor. Bunun yanında Şekil 2, Türkiye’de istihdamın mevsimsellikten de çok etkilendiğini gösteriyor. Mevsimsel olarak ikinci çeyreklerde işsizlikte azalma, diğer çeyreklerde ise yükselme gözleniyor. Bu nedenle mevsimsellikten arındırılmış veriler kullanılarak hanehalklarının küresel krizden ne derece etkilendiğini daha iyi saptamak mümkün.

Şekil 3. 2000-2009 Döneminde Seçilmiş Ülkelerde İşsizlik Oranı-Mevsimsellikten Arındırılmış (%)

Kaynak: OECD veritabanı

Veri eksikliği nedeniyle Endonezya’nın yer almadığı Şekil 3, Türkiye, Polonya, Kore ve Meksika’da 2000 yılı başından itibaren mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranlarını veriyor. Buna göre, Türkiye’de 2001 krizi öncesinde %6-7 civarında olan işsizlik oranı, 2001 yılı ortalarından küresel krizin işgücü piyasalarında etkisini hissettirmeye başladığı 2008’in son çeyreğine kadar yatay bir seyir izleyerek %10 etrafında dalgalanıyor. Oysa aynı

dönemde Polonya'nın %20'ye kadar yükselen işsizlik oranını etkileyici bir şekilde düşürdüğünü mevsimsellikten arındırılmış veriler de teyit ediyor. Küresel krizden de görece olarak az etkilenen Polonya'da işsizlik oranı 1,4 puan artarak %8'e ulaştığı 2009 ilk çeyreğinden bu yana 0,1 ve 0,2 puanlık hafif artışlar sergilerken Meksika'da aynı dönemdeki artış ivmesi daha kuvvetli: sırasıyla 0,9 ve 0,2 puan. Kore'de 2009'un ikinci çeyreğinde 3,9 ile son dört yılın en yüksek değerine ulaşan mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranının üçüncü çeyrekte düşmesi, küresel krizin hanehalkları üzerindeki olumsuz etkisinde dibe ulaşılmış olabileceğini göstermesi açısından önem kazanıyor.

2009'un birinci veya ikinci çeyreği itibarıyla -en azından yirmi büyük ekonomi arasında- ekonominin geneli açısından en kötü geride kalmış görünüyor.

Bugünlerde küresel krizin ekonominin geneline olan etkisinin sona ermekte olduğu yolunda bir kanı var. Gerçekten de ekonomik büyüme açısından 2009'un birinci veya ikinci çeyreği itibarıyla -en azından yirmi büyük ekonomi arasında- en kötü geride kalmış görünüyor⁵. Ancak daha önceki krizler incelendiğinde kriz etkilerinin genellikle daha geç ulaştığı işgücü piyasalarında, dibe de daha geç vurulduğu ve istihdamdaki toparlanmanın daha geç başladığı görülüyor. Bu nedenle istidamda 2009 üçüncü çeyreği itibarıyla dipten dönülüp dönülmediğini saptamak, işsizlik artışının beklenenden önce sona ereceğine işaret ediyor olabilmesi açısından oldukça önemli.

⁵ "Küresel Krizde Son Durum: Karşılaştırmalı Ekonomik Büyüme", Politika Notu 09-21, Şekil 1

OECD tarafından mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, Kore'de olduğu gibi Türkiye'de de 2009'un üçüncü çeyreğinde işsizlik oranında çok hafif de olsa bir azalma var. İstihdam ile ilgili verilerin aylık olarak yayımlandığı ABD'de, Kasım ayı oranının %10 ile Ekim ayındaki %10,2'den daha düşük gelmesi de işsizlikte en kötünün beklenenden daha erken geride bırakılabileceğine dair umut veriyor.

Kore, ABD ve Türkiye'nin işsizlik verileri, 2009 yılı içinde hanehalkları açısından da en kötünün geride kalmış olabileceğine işaret ediyor.

Ancak Türkiye açısından işsizlik oranında en kötünün geride kalmış olması sevinmek için yeterli değil. Çünkü Türkiye'nin yaşadığı her ekonomik kriz sırasında artan işsizlik oranı, krizin ardından ekonomideki toparlanmaya rağmen düşmeyip yapısal etkenlerin devreye girmesiyle daha yüksek bir düzeyde dengeye oturuyor. Küresel kriz öncesinde %10'larda seyreden ve krizin etkisiyle %14'ü aşan işsizlik oranının, etkin istihdam politikaları uygulanmadığı sürece kendiliğinden düşmesi beklenmemeli.

Kaynaklar

Adalet M. ve S. Öz, 2009, "Küresel Krizde Son Durum: Karşılaştırmalı Ekonomik Büyüme", EAF Politika Notu 09-21

OECD Veritabanı, <http://stats.oecd.org>

The Economist, www.economist.com/markets/indicators

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr